

UZUPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD			PESEL											
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

*miejsce
na naklejkę*

dysleksja

**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA KASZUBSKIEGO
POZIOM ROZSZERZONY**

DATA: **22 maja 2015 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **9:00**

CZAS PRACY: **180 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **63**

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatorów.

MOK-R1_1P-152

Zadanie 1.

Tatiana Slowi

Stolëca gôdô pò kaszëbskù

Zaczãło sã òd witôczów na rogatkach Gduńska, terôzkù kaszëbizna z ùbrzegów gardu wanozi do jegò ceñtra. Miast z górë nadôwac so miono stolëcë Kaszëb, gard nad Mòtlawã mò ùdbóné so na nen titel zasłużec, pòdsztrëchiwającë sparłãczenié z Kaszëbama w pùbliczny òbéńdze [...].

Òd pierszégò czerwińca kòzden, chto miôł leżnotã zwëskac z gardowi kòmùnikacji we Gduńskù, a przez to kùpic mùszôł pasowny biliet, mógl pòczëc sã mileczno zaskòkniony. Na rewersu cédelka przeczëtac jidze krótëchny kòmùnikat pò kaszëbskù: „Kasowac òd razu pò wéndzenim do pòjazdu”. To leno czile słowów, równak ceszã òkò. Pò prôwdze kaszëbsczé tłomaczenié nie je jedurné, ale to, że nalazło sã òno midzë wersjã niemieckã, anielskã a ruskã, pòdsztrëchiwô jãzëkòwi status rodny mòwë.

Jak pòinfòmòwa Alicjô Kraska, zastãpiôczka direktora Zarzãdzënë Gardowégò Transpòrtu (Zarząd Transportu Miejskiego, ZTM) we Gduńskù, pòdwëzka prizów za przejëzd gardowã kòmùnikacjã sprawia, że mùszebné bëło wëdrëkòwanié nowëch bilietów z aktualnyma cenama. ZTM pòstanowił tej wëzwëskac nã leżnotã i ùmiescëc na rewersu nowëch egzemplarzów kòmùnikat w rozmajitëch jãzëkach. Taczich „kaszëbskich bilietów” wëszło piãc milionów, le jak zagwëśniwô ZTM, je szansa, że czedës bãdze jich wicy.

Wòrtné dlô kaszëbsczy spòlëznë je to, że wëjątkówé bilietë pòkòzãłë sã w sztóce, czej do gardu przejëzdziwô nôwicy turistów. Gduńsk je tej parłãczony jakò gard kaszëbsczy i na Kaszëbach nié leno przez mieszkańców, le téz przez tëch, co sã z bütna.

Ti Kaszëbi, jaczi nie zwëskiwajã z gardowi kòmùnikacji, téz mògã pòczëc, że Gduńsk gôdô jich jãzëkã. Sygnie, że mają swòje àuto. Ò szoferów zadbało Bióro Prezydenta ds. Promòcji Gardu, jaczé wëpùscëło na rënk 5 tësãców pòdkłòdków pòd rejestracyjnë tòblëce z haslã: „Jô jem z Gduńska”. [...]

Kaszëbi pitóny przeze mie ò wrazenia, jaczé wëwòliwô w nich takò promòcjô kaszëbiznë, bëłë baro rôd z tëch ùdbów. Westrzód mieszkańców Gduńska, jaczi Kaszëbama nie sã, zdania bëłë pòdzieloné, le nawetka òni rzadëchno wëpòwiôdelë negatiwné òpinie. [...]

T. Slowi, *Stolëca gôdô pò kaszëbskù*, „Pomerania” 2012, nr 7–8, s. 32.

Zadanie 1.1. (0–1)

Aùtor pisze ò rozmajitëch òrtach bëtnoscë jãzëka kaszëbsczégò we Gduńskù. Wëmieni 3 infòmacje.

.....

.....

.....

Zadanié 1.2. (0–1)

Aùtorka tekstu pisze, że kaszëbskòjãzëczny kòmùnikat na biliece ùpròwniającym do przejazdu strzódkama gardowi kòmùnিকacji, pòkòzëje sã kòl kòmùnikatów w jinëch jãzëkach. Co kaszëbizna mòże przez to zwëskac i jaczi je twój pòdrzatk na nã sprawã?

.....

.....

.....

Zadanié 1.3. (0–1)

Jak widzą sprawã „Gduńsk a Kaszëbë” lédze z bùtna? Zapiszë to swòjima słowama na spòdlim tekstu.

.....

.....

.....

Zadanié 1.4. (0–1)

Na spòdlim tekstu napiszë, z jaczi leżnoscë Zarządżëna Gardowégò Transpòrtu wprowadzëła bilietë z kòmùnikatã pò kaszëbskù.

.....

.....

.....

Zadanié 1.5. (0–2)

Do pòdónëch słów:

wòrtné –

wëjątkòwé –

aktualny –

wicy –

dopiszë pò jednym antonimie pasëjącym do kòzdegò z nich, wëbrónym z pòdónëch nizi: mni, apartné, przestarzali, bòkadno, wòrtoscowé, dzysdniowi, zwëczajné, bezwòrtné.

Zadanie 2.

Agnes Bradtke

Scynanié kani

Scynanié kani to zwék swiãtojańszci, jaczi znóny ě dozéróny je na Kaszëbach òd 19. stalatégò. Zrzeszony bël z czarzëną, a w dalszi ùszłòce téz z kùltã.

Zgròwą zwékù bëlò ě je zagwësniénie wegetacji ě lëgnotë. Historiò nie bëlà za łaskawò dlò tegò zwékù – òsoblëwie w zòczãtkù 20. lat. Dzãka dzejaniémù Szczepana Tarnowszczégò, przedwòjnowégò szkòlnégò z Pùcka, w latach 30. scynanié kani òdziwało na nowò.

Przede wszëtczim zwék ten przedërchòł dzãka òbrobienióm lëteracczim, jaczé ùròbioné bëlë przez [...] fòkloristów. Scynanié kani zrzeszoné je z ternoscą, jiwrama żëwima ě aktualnyma. Ę temù zwék nen je tak blëszci lëdzóm, bò nie je òderwóny òd jawernotë.

Zwék ten, jak wiémë òd jinszych pòszétników (infòmatorów – przëp. red.), bël czedës òbrzãdã, a w strzédnëch stalatach stòł sã widowiszczã teatrowim. Dzãka swòjim znankóm teatralnym, gròwce teatrowników, bëcémù zdrzãdniã (binã – przëp. red.) na òdpòwiòdnym môłu ě spòsobnym czasu, zwék przedërchòł.

Nadchòdzy czas, żebë wëjasnic, cëz to je ta kania. Je to ptòch. Je to dosc dzywny ptòch, bò jegò òpiórzenié przëbòcziwò jakbë ùkłòd dakówków, lecczi òbzéróné z górë sã czòrné, a òd dołu biòlé. Swòjà wialgòscã przëbòcziwò wiolã, rozcygłòscã lëcadła wiolonczelã. Kania je rabùszny ptòch, jachtëje za młòdima ptòchama ě téz jé padlé zwiërzãta, jak mësze czë zabë. Kania lubi snëpòrzëc we wiòldzich lasach, òbeszlëch jezorama abò rzékama. Kanie wanozã na zëmã do pòłniowi Eùropë.

Tej-sej kania je zastãpòwónò jinszim ptòchã – wròblã, kòtëlnikã, gòłãbkã, kùrà, figùrkã z glënë, drzewã abò prosto kwiatama.

Na widowiszczu – jak w jawernoce – na kaniã jachtëje sã w lasach, pòsobno pò schwòtanim sã jã scynò. Pòzni zawijò sã ptòcha w biòłą płòchtã ě jidze z pògrzebã ě spiëwie piesnie do sw. Jana. To przestoji ò głãbszim kùltowò-czarzëznòwym znaczenim tegò òbrzãdkù.

We wierzeniach najégò lëdu trafienié kani òznòczãło na gwës lëché niespòdzajnoscë, a czedë chtos czuł ji przirodné piszczenié – to wròzëło deszcz.

A. Bradtke, *Scynanié kani*, „Òdroda” 2002, nr 5.

(W tekście dostosowano pisownię do współczesnych zasad ortograficznych).

Zadanie 2.1. (0–2)

Pòdòj pò jednym słowie bliskòznacznym do słów:

- A. dozéróny –
- B. zrzeszony –
- C. zagwësniony –
- D. ternosc –

Zadanie 2.2. (0–1)

Co sprawiło, że zwék scynanié kani przëtrzimòł do dzysdnia? Wëmieni dwie przëczënë.

.....

.....

.....

Zadanié 2.3. (0–1)

Dokùnczè zdanié i wëbierzè pasowną òdpòwiesc.

Kania je rabùsznym ptôchã bò

- A. żëje w wiôldzich lasach.
- B. żëwi sã jinyma zwierza tama.
- C. żëje zgódno z młodima pt chama.
- D. wanozi zëmą do pòłniowi Eùropë.

Zadanié 2.4. (0–1)

Zamieni zdanié pòjedinczé na złożoné pòdrzãdno: *Kanie wanożą na zëmã do pòłniowi Eùropë.*

.....

.....

Zadanié 2.5. (0–2)

Òkreslè emòcjonalné nastawienié àutorczy do òpisónégò zagadnieniô. Ùzasadnij swòjã wëpòwiesc.

.....

.....

.....

Zadanié 3.

Przetłumacz tekst na język polski.

Sztudérowôł wszëtczé, jaczé nalôżł, pismiona na témã nëch nôdlëdzczich bëtnosców, zaccinającë òd Swiãtëch Pismionów, z chtërnëch halôł pòdskòcënk.

Józef Chëlmòwsczi bëł zarzekli aniolama òd zòczãtkù ùrobiznë. Dobrze wdòrzajã, że pòkòzałë sã ju na wëstòwkù, chtëren mù zrëchtowało Zrzeszenié w Chònicach w 1979 r. Bëł to jegò pierszi òsobny wëstòwk dali jak w rodzynnëch Brusach i wiele razy gòdôł mie, że robił za przelómny sztërk na jegò artisticzny drodze. Òdtãdka zacząłë prizowac jegò ùrobotã, chtërny bëłny dzël pòswiãcył anielsczy tematice. Jem pòprosył czedës Józefa, bë mie namalowôł na szkle Matkã Bòskã Czãstochòwską. Chãtno to zrobił, bò më bëłë jesmë w lateczny drëszbie, leno zjiscył no zadanié wedle swòji ùdbë: namalowôł kòscół w Brusach z apartną rozdwojoną wieżą, westrzód drzëwiãtów, jaczé jesz tedë kòl niegò rosłë, a wëzi dakù swiãtnicë Madónnã z Dzeczãtkã, kòl chtërny w lëfce zaòstałë wiszącé dwa aniolë nakłòdającé Ji kòrunã na głowã. Kò ni mògło jich felowac!

K. Ostrowski, *Aniolë Chëlmòwsczégò*, tòm. I. Czajinô, „Pomerania” 2013, nr 9, s. 48–49.

PRZEKŁAD

.....

.....

.....

.....

Zadanie 4.

Wybierz jeden temat i napisz wypracowanie.

Temat 1. Czë zgòdzòsz sã ze scwierdzeniem, że młodzëzna je przinòdnòtą kaszëbiznë? Rozwazë problem na spòdlim pòdònégò tekstu i jinégò tekstu kùlturë. Twòja robòta miałabë miec co nômni 300 słówòw.

Tomasz Urbański

Jaczich Kaszëb chcą młodi lëdze?

Gòdają, że młodzëzna je przinòdnòtą swiata, a òsobliwie nôrodów.

A znóné ù bracyków z Pòlszczi przësłowié gòdò, że czim skòrëpka za młodégò namiknie, tim na starosc czidnie. Czim tej namikò młodé, kaszëbsczé pòkòlenié? Są to mòże mantrowé grzmòtniãca mùzyczi techno czë soczësté zwãczy elektryczny gitarë? Je to redota z lôtaniò za balą czë ùbëtk gòdzënowòw zdostónëch w cëchëch nòrtach biblioteków?

[...] Przedstòwnym karnã mòglabë bëc młodzëzna, chtërna zetkała sã na latosy Remùsowi Karze, regionalny warkòwni òrganizowóny przez Karno Sztudérów Pòmòrania. Latosé zéńdzenié òdbëło sã w dniach 19–22 maja w Pilëcach. Kanãło na nim colemało pól setczy młodëch lëdzy z różnëch nòrtów Kaszëb. [...]

Jednym z tematów warkòwni bëłë Kaszëbi zëjący w Kanadze. Òpòwiòdòł ò tim Karol Róda, chtëren najich bracyków z Kanadë przez pól rokù ùczył jãzëka kaszëbsczégò. Wniòsk je jeden: kaszëbizna sã rozkòscërzò. Czë móma do dzejaniò z òrtã kaszëbszczi kòlonialëznë? Mëszlã, że aż tak dalek sprawë nie zaszlë. Równak fakt, że Kaszëbi nié leno na Kaszëbach zëją, mòże stac sã dokłòdkã do rozkòscërzeziò wiédzë ò kaszëbiznie w Pòlsce, a mòże na swiece. Stolëmna zòwdzãkã mògå w tim rozkòscërzezanim miec kaszëbsczé media, chtërne mielë jesma òràdz zwiedzëc. Jesma bëłë w sedzbie Radia Kaszëbë i Telewizjë CSB w Rëmi. Jesma sã zajimelë téż bëtnosçã Kaszëb w internece. Kaszëbizna wchòdò w pòsobné mòle codniowégò zëcò. Drãgò bãdze wszëlejaczégò òrtu kaszëbòbjóm znikwic swiãdã kaszëbiznë, skòrno je òna lëdzóm tak bliskò.

Głównym nadòwkã warkòwni bëło zdzejanié reklamë radiowi i telewizyjny, promùjący kaszëbiznã (nagranié òdbëło sã òb czas wizytë w sedzbie kaszëbszcich mediów). Widzec pò tim je rozwij kaszëbsczégò ùswiòdowianiò. Sto lat przòdë Młodokaszëbi piselë wiërtzë i pòwiescë. Piãcdzesãt lat przòdë ùtwòrcë ZKP piselë artikle do gazetów. Dzysò krãcymë reklamë i programë regionalné. Co bãdze za piãcdzesãt lat?

Jak jem ju rzekł na zòczãtkù, rozwij kaszëbiznë zanòlégò òd te, w chtërna stronã sczerëją jã dzys młodi lëdze, a wìtro dzejòrze kaszëbszczi rësznòtë. Mòże nié kòzdi z tëch, co w ne sztëre dni bëłë w Pilëcach, òstónie apartnym dzejòrzã kaszëbsczim. Nié ò to jidze. Jidze ò to, zëbë jak nòwicy lëdzy miało pòjãcë ò tim, że cos taczégò, jak Kaszëbë wcyg je, i pòkad dërëją taczé ùmëslënczi, jak Remùsowò Kara, wcyg dérowac bãdze. Apartniznã Remùsowi Karë je to, że do głosu dopùszczò sã lëdzy młodëch, czerëjącë jich na snòzë stëgnë kaszëbsczégò dzejaniò.

T. Ùrbańsczi, *Jaczich Kaszëb chcą młodi lëdze?*, „Pomerania” 2011, nr 9, s. 35–36.

Temat 2. Dokòňj przërównawczy interpretacji pòdòněch dokazów. Twòja robòta miałabë miec co nômni 300 słówów.

Michał Pieper

Wanoga

Tak wstawac cobë le renëchnëch parmieni nie zrenic.
Tak slëchac cobë le cëchòsc ùczëc,
Słunòszkò òbezdrzec, zemiã pòczëc,
Lëftu nabrac ë jic na niedozdrzóną wanogã.
Chòdzëc jak dzeckò ë czëc – bë bòczëc
Jak briza mùjkò skarn,
Jak stalatné bómë szëmiã pò naszémù
Cëniã ùròczajac,
Jak słuńce dówò chwata, bë móc do przòdkù,
Wiedno do przòdkù sã piãc,
Nodzi mòczëc w rzëce, midzë brzãcznyma mëgama
Ë wicy nie darwò bëc nick, blòs òddëchac.

M. Piéper, *Wanoga pò mëslach*, Banino-Rëmiò 2002, s. 36.

Ewa Warmowska

Dzëń za dniã

Dzëń za dniã przemijò na wiedno.
Kask szkòda.
Żëcé niejednémù przecékò przez pòlce.
Jak wòda.
Kòzdi szukò mòla.
Dlò siebie.
Te wszëtczé dnie i nocë
to nasze lëdzczé sprawë.
Kùliz to drogów mùszi człowiek przewãdrowac
zëbë wszëtkò co wòrtne
nalezc i na wiedno w sercu zachòwac...

E. Warmowska, *Dzëń za dniã*, Bączka Huta 2008, s. 7.

WYPRAWIANIE

na temat nr

A series of horizontal dotted lines for writing.

Lined page with horizontal dotted lines for writing.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tabele wypełnia egzaminator!

		Liczba punktów	Suma	Uzasadnienie przyznania 0 punktów
wypowiedź argumentacyjna	A.	0 - 2 - 4 - 6		
	B.	0 - 2 - 4 - 6		
interpretacja porównawcza	A.	0 - 1 - 2 - 4		
	B.	0 - 3 - 6 - 9		
	C.	0 - 2		
	D.	0 - 1 - 2 - 3 - 4		
	E.	0 - 1 - 2		
	F.	0 - 2 - 3		
	G.	0 - 2 - 4		
	H.	0 - 2 - 3		

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)